

1911) i el *DAG*: «respirar fort (Empordà, Olot, Ripoll), alenar amb algun panteix (Olot), suspirar (Figueres; ex.: «he vingut corrents que no puc *bleixar* (Peralada)»). La primera autoritat literària és M. Vayreda: «lo seguïen algunes persones, que a penes podien *bleixar*» (1898, *R. de la D. Carlinada*, cap. II, p. 41), altre exemple de *La Panyalada* citaré s. v. *reguitnar*, i a la mateixa novel·la n'usà també el participi actiu: «L'Ivo, que la seguia prop, anava cridant, ab veu entre alegre y *bleixant*» (cap. VII, 1.ª ed., p. 132; 4.ª ed., p. 106), veg. els passatges de Ruyra, Pous i Pagès i Víctor Català que en cita *AlcM*.

Al costat del verb *bleixar*, es troba i s'ha usat tant o més, el substantiu *bleix* [Vogel, 1911, «schwerer Atem, Keuchen»], del qual ja n'hi ha exs. en Raimon Caselles (1902) i en *Solitud* de V. Català; «de tant en tant els amants es repetien llurs noms en veu tan baixa que semblava el *bleix* d'un malalt», «ni un alè d'aire gronxava els canyissos, i la corona dels insectes s'extingia al lluny, com el *bleix* de la mar», «pujaven per un corriol amunt --- la Lluïsa no podia seguir --- la veié asseguda, amb un *bleix* penós que li soslllevava els pits ---», Pere Coromines, *Prometeu* XI, iii, O. C., 291b34; ii, 290b8; *Pigmalió* VIII, 155a41. No sé que sigui d'ús popular fora del bisbat de Girona (*AlcM* diu que també en el Rosselló), el parlar del qual reflecteixen, en efecte, tots aquests escriptors.²

Spitzer (*LexikK*, 1921, p. 32) prenent aquell **bleirar* per bona moneda, cregué que *bleixar* podia resultar d'ell per un encruentament amb *panteixar*, però ja Tallgren (*Neuphil. Mittgn.* XXII, 152) li objectà que *bleirar* no existia. Bruch (*Misc. Schuchardt*, 1922, 34), jo (*BDC* XIX, 1931,22-3) i Gamillscheg (*Rom. Germ.* I, 383) coincidírem a relacionar-lo amb el mot germànic. Jo, però, ja en aquell treball juvenil, desconfiava: «és un mot sense història ni parentela; no puc donar-ne cap exemple antic, i els parlars afins al català, provençal o espanyol, no posseeixen res de semblant; àdhuc a casa nostra, sembla estar limitat a la regió pirenaica; i amb mots d'aquests no es pot proposar una etimologia antiga sense fer-hi tota classe de reserves». Tanmateix la idea venia naturalment, i en forma majorment animadora vist que el mot és comú a totes les branques del germànic, en totes des de la fase més antiga; i ja observava jo llavors que, si en alemany modern és implement 'bufar', en l'alt-al. mitjà apareix en un sentit quasi igual al nostre 'esbufegar, respirar anhelosament'.³ I això no és tot, car també l'esc. ant. *blása* té ultra els altres el sentit de 'panteixar', i el substantiu a-al. ant. *blást* té almerys el sentit de 'alè' i l'isl. ant. *blástr* és això i 'esbufec'.

En el detall formatiu recorriem a vies discrepants, car jo pensava en un derivat *BLASIU del romànic primitiu, a base de la forma germànica occidental; mentre que Gamillscheg postulava un gòt. *BLĒSTS, amb el vocalisme que en gòtic correspon a la *ā* de l'occidental i de l'escandinau —de fet coneixem *uf-blēsan* 'bufar sobre quelcom' en gòtic— i tenint en compte que aquest es declinaria *BLĒSTEIS en plural, suggeria que la -x- catalana partís d'un grup consonàntic -STI-,

potser un verb *BLĒSTJAN gòtic. Això és certament menys forçat, en efecte, que el que jo suggeria. En tot cas la meua explicació s'ha de rebutjar sense vacil·lació, per moltes objeccions, sobretot perquè una tal forma de derivació seria inoïda en un germanisme,⁴ i més essent de data tan tardana com ho exigiria un manlleu al fràncic; i també el tractament de la -SI- com a sorda causa fort escrupol a desgrat de les explicacions que li cercava.

Però si la versió que Gamillscheg donava a la idea es podia defensar més que la meua, cal reconèixer que topa així mateix amb força dubtes o objeccions. Àdhuc passant per un germanisme en aquest terreny semàntic —que no és pas dels que més s'hi presten— i per un germanisme enterament estrany al francès i a totes les altres llengües romàniques, cal construir una base no documentada; i en particular, un verb en -STJAN hauria hagut de donar -*stir* i no pas -*ixar* com a resultat romànic (també era errònia l'etimologia de *cruixir* que llavors s'admetia i amb la qual jo m'escudava i hauria convingut a Gamillscheg).

En conclusió no es pot dir pas que l'etimologia germànica quedi descartada. Però sí que costa de creure-hi. Si poguéssim partir d'un ètmon paral·lel, d'una altra llengua indoeuropea, sí que ens sentiríem en terreny més segur. Car una formació verbal en -STIARE és sempre una creació fàcil per poc que tinguem fonaments per suposar-li un primitiu nominal en -s' o en -st'. I en rigor aquests fonaments hi són. Aquella família és comuna a totes les branques de germànic des dels orígens de totes les llengües: ags. *blāst*, esc. ant. *blāst*, a-al. ant. *blāst* 'esbufec, buf, alè', i el verb esc. ant. *blāsa*, a-al. ant. *blāsan*, gòt. *ufblēsan*. I això és de la mateixa arrel del ll. *flāre* 'bufar', si bé aquest sigui sense la -s- amplificadora (Pok., *IEW*, 121.33ss.; cf. altres formes semblants i del mateix sentit en Pok., *IEW*, pp. 156 i 158). En rigor, doncs, no es pot discutir que un pre-romà *BLESTIARE o *BLASTIARE, derivat d'un equivalent sorotàptic o cèltic del germ. BLAST seria una hipòtesi justificada; i més si ens recordem que hi ha altres formacions de la mateixa arrel, també sense -s-, com el ll. *folllis* 'manxa, bufador' i l'a-al. ant. *blāen*, ags. *blāwan*, angl. *blow* 'bufar'. L'objecció possible seria que el tractament BH- > b- és normal en cèltic, però ací no coneixem cap representant d'aquesta arrel, i que en sorotàptic es creu que BH- donava més aviat F-. No obstant, com que la limitació de l'àrea del mot a la zona catalana més pròxima a la comarca on s'han trobat els ploms d'Arles invita realment a pensar en una rel·lequia sorotàptica, i com que el nostre coneixement del lèxic cèltic continental és tan insuficient, no podem rebutjar la hipòtesi, tenint en compte sobretot que no és inversemblant que, dins el complex sorotàptic lígur i alpino-pirinenc, vagin existir varietats que tinguessin b- de BH- com el cèltic, el germànic, el venètic i el balto-eslau. Tanmateix vist que el dilema entre cèltic i sorotàptic topa amb serioses dificultats per totes dues bandes, reconec, tot sospesat, que una modificació de l'etimologia germànica és el que